

■ استانداردهای طراحی در کتابخانه‌های مرکزی دانشگاهی شهر اصفهان

مظفر چشمه سهرابی | مریم اکبری | اعظم افخ نیا

■ چکیده

هدف: هدف سنجش میزان رعایت استانداردهای طراحی ساختمان کتابخانه با الگو برداری از دیدگاه انجمن کتابداران امریکا در طراحی ساختمان کتابخانه‌های مرکزی دانشگاهی شهر اصفهان است. روش/ رویکرد پژوهش: شش ساختمان کتابخانه مرکزی دانشگاهی در شهر اصفهان با استفاده از چک لیست واری و برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از شاخص‌های آمار توصیفی استفاده شده است. یافته‌ها: تنها در دو کتابخانه دانشگاه صنعتی اصفهان و دانشگاه اصفهان بیش از ۵۰ درصد استانداردهای طراحی ساختمان کتابخانه رعایت شده است. همچنین، دانشگاه صنعتی اصفهان و دانشگاه پیام نور - از نظر رعایت استانداردهای ساختمان - به ترتیب بیشترین و کمترین امتیازها را به دست آوردند. نتیجه‌گیری: ۴۴ درصد از استانداردهای ساختمان کتابخانه در طراحی ساختمان کتابخانه‌های مرکزی دانشگاهی شهر اصفهان رعایت شده است.

کلیدواژه‌ها

طراحی ساختمان کتابخانه‌ها، استاندارد طراحی ساختمان کتابخانه، کتابخانه‌های دانشگاهی، کتابخانه‌های مرکزی دانشگاهی، اصفهان

استانداردهای طراحی در کتابخانه‌های مرکزی دانشگاهی شهر اصفهان

مظفر چشمه سهرابی^۱ | مریم اکبری^۲ | اعظم افخ نیا^۳

دریافت: ۱۳۸۹/۶/۱۳ پذیرش: ۱۳۸۹/۱۲/۱۵

مقدمه

طراحی ساختمان کتابخانه‌ها بر حسب نوع کتابخانه متفاوت است. برخی معیارهای مربوط به طراحی ساختمان یک کتابخانه ملی یا عمومی را نمی‌توان برای یک کتابخانه دانشگاهی یا تخصصی به کار برد. علاوه بر این، به دلیل پیشرفت‌های فناورانه، طراحی ساختمان کتابخانه‌های دانشگاهی در عصر حاضر مشابه شکل سنتی آنها نخواهد بود. پس، ضروری است در طراحی ساختمان کتابخانه‌های دانشگاهی به استانداردهای بین‌المللی، متناسب با شرایط فرهنگی و اجتماعی هر جامعه، توجه شود. استاندارد واژه‌ای انگلیسی به معنای پرچم است و از کلمه stand به معنی ایستادن، ماندن، و قرار گرفتن اخذ شده است. استاندارد، در اصطلاح متداول امروزی، به معنای مقیاسی برای اندازه‌گیری، مدل و نمونه اشیاء، تعیین کمیّت و کیفیت، و آنچه دارای مشخصات رسمی است به کار می‌رود (صمیعی، ۱۳۸۱، ص ۱۶۷).

استانداردهای کتابخانه‌ای، ضوابطی است که با استفاده از آن می‌توان خدمات کتابخانه را سنجید و ارزیابی کرد. استانداردها توسط کتابداران متخصص تدوین می‌شود تا دستیابی به هدف‌های تعیین شده از سوی آنان را میسر سازد. استاندارد کتابخانه‌ای را می‌توان به عنوان الگوی مطلوب، راهکار نمونه، ملاک ارزشیابی، انگیزه‌ای برای توسعه و پیشرفت آتی، و ابزار ضروری برای کمک به تصمیم‌گیری و عمل به کتابداران و عموم افراد غیر کتابدار، که به‌طور

۱. استادیار کتابداری و اطلاع‌رسانی

دانشگاه اصفهان (نویسنده مسئول)
shrabisi51@yahoo.com

۲. کارشناس ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی
کتابخانه مرکزی و مرکز اسناد دانشگاه اصفهان
akbari_2006maryam@yahoo.com

۳. کارشناس کتابداری و اطلاع‌رسانی
کتابخانه مرکزی و مرکز اسناد دانشگاه اصفهان
Azamafkhami@hotmail.com

غیرمستقیم با مقوله برنامه‌ریزی و مدیریت کتابخانه‌ها و خدمات کتابخانه‌ای سروکار دارند، توصیف کرد (تعاونی، ۱۳۸۱، ص دو).

نخستین استاندارد کتابخانه‌های دانشکده‌ای را انجمن کتابداران آمریکا در ۱۹۵۹ تهیه کرد. در سال‌های ۱۹۷۵ و ۱۹۸۶ ویرایش‌های بعدی این استانداردها تهیه شد. در سال‌های بعد، استاندارد کتابخانه‌های دانشکده‌ای؛ براساس مقاطع آموزشی آنها اعم از دو ساله، چهار ساله، و تحصیلات تکمیلی و پژوهشی تهیه و تدوین شد. تدوین این استانداردها بر کیفیت مجموعه و خدمات کتابخانه‌های دانشکده‌ای آمریکا تأثیر بسزایی داشته است و در سطح بین‌المللی نیز برای استانداردهای کتابخانه‌های دانشکده‌ای تهیه و تدوین شده توسط ایفلا و یونسکو مؤثر بوده است. در ایران، استانداردهای کتابخانه‌های دانشکده‌ای که توسط کتابخانه ملی ایران تهیه و تدوین شده است برای کتابخانه‌های دانشکده‌ای نیز به کار می‌رود (بنی‌اقبال، ۱۳۸۱، ص ۱۴۶۲).

مراد از ارائه استانداردها، بهینه‌سازی خدمات کتابخانه‌های دانشگاهی است نه یکدست کردن آنها. هر کتابخانه دانشگاهی باید در مسیری گام بردارد که با موقعیت خاص و نیاز جامعه استفاده‌کننده آن هماهنگی داشته باشد، و هر استاندارد باید در پرتو هدف و نیازهای ویژه واحد آموزشی مربوط ارزیابی شود و سپس با توجه به هدف اصلی آن استاندارد به مرحله عمل درآید (تعاونی، ۱۳۸۱، ص شش). فعالیت‌های کتابخانه آئینه‌فعالیت‌های علمی و آموزشی دانشگاه است و ساختار بیرونی و درونی آن اهمیت این نقش را منعکس می‌کند. کتابخانه دانشگاهی باید محل مناسبی برای حفظ و نگهداری منابع خود تدارک ببیند و فضای کافی، جذاب، و حساب‌شده‌ای را برای کارمندان و مراجعان، و ارائه خدمات و برنامه‌های خود پیش‌بینی کند.

بررسی معماری فضای بیرونی، معماری فضای داخلی، و تجهیزات و امکانات ساختمان کتابخانه‌های مرکزی دانشگاهی شهر اصفهان نشان خواهد داد که تا چه اندازه این کتابخانه‌ها با استانداردهای طراحی ساختمان کتابخانه انجمن کتابداران آمریکا فاصله دارند. علاوه بر این، آگاهی از میزان اختلاف می‌تواند در برنامه‌ریزی آینده کتابخانه‌های مرکزی دانشگاهی اصفهان سودمند باشد. همچنین، می‌توان با بهره‌گیری از نتایج این تحقیق در جهت رفع کمبودها و مشکلات ناشی از معماری فضای بیرونی، معماری فضای داخلی، و تجهیزات و امکانات ساختمان کتابخانه‌های دانشگاهی قدم برداشت و، در نهایت، در جهت خدمات‌رسانی بهتر به مراجعان اقدام نمود.

بررسی پیشینه پژوهش نشان می‌دهد، اگرچه در خارج از کشور پژوهش‌هایی در ارتباط با استانداردهای ساختمان کتابخانه‌ها انجام شده، در ایران پژوهش خاصی در این زمینه انجام نشده است. البته، در برخی پژوهش‌های مربوط به کتابخانه‌ها، استانداردهای ساختمان

کتابخانه به صورت جزئی و محدود بررسی شده که برخی از آنها عبارت‌اند از:

حکیمی و طبسی (۱۳۸۲)، در پژوهشی توصیفی به «مقایسه وضعیت موجود کتابخانه‌های دانشگاهی زاهدان با استاندارد کتابخانه‌های دانشگاهی ایران» پرداخته‌اند. یافته‌های پژوهش بیانگر این واقعیت است که کتابخانه‌های دانشگاهی شهر زاهدان از نظر مجموعه پایین‌تر از سطح استاندارد هستند. فضا و امکانات آنها از نظر کیفی مطلوب است و از نظر کمی فاصله زیادی با استانداردهای داخلی دارند. از نظر نیروی انسانی دانشگاه علوم پزشکی مطلوب و نزدیک به استاندارد است، در حالی که دانشگاه آزاد اسلامی از این نظر با استانداردهای داخلی فاصله بسیار زیادی دارد و یا با کمترین نیروی انسانی مورد نیاز اداره می‌شود.

شریف‌مقدم (۱۳۸۶)، پژوهشی با عنوان «شرایط فیزیکی در ساختمان کتابخانه‌های دانشگاهی ایران» انجام داد. او در این پژوهش، به نقش کتابداران متخصص در طراحی و ساخت ساختمان کتابخانه‌ها اشاره می‌کند که می‌تواند عامل مهمی در پیش‌بینی و طراحی ساختمان کتابخانه‌های مجهز، مدرن و قابل استفاده باشد و در ایران به آن کمتر توجه می‌شود. هدف اصلی پژوهش حاضر، تعیین میزان رعایت استانداردهای طراحی ساختمان کتابخانه انجمن کتابداران آمریکا در طراحی ساختمان کتابخانه‌های مرکزی دانشگاهی شهر اصفهان است. به عبارت روشن‌تر، این پژوهش قصد دارد با بررسی ساختمان کتابخانه‌های مرکزی دانشگاهی شهر اصفهان، وضعیت طراحی این کتابخانه‌ها و میزان انطباق آنها با استانداردهای طراحی ساختمان کتابخانه آمریکا را بررسی کرده و علل ناکارآمدی ساختمان این کتابخانه‌ها را شناسایی نماید. همچنین، تحقیق بر آن است تا مشخص نماید کدام کتابخانه استانداردهای طراحی ساختمان کتابخانه (انجمن کتابداران آمریکا) را بیشتر رعایت نموده است. علاوه بر این، نقاط قوت و ضعف ساختمان کتابخانه‌های مرکزی دانشگاهی شهر اصفهان را نیز معرفی خواهد کرد. با توجه به فرضیه تحقیق که بیان می‌دارد، در طراحی ساختمان کتابخانه‌های مرکزی دانشگاهی شهر اصفهان بیش از ۵۰ درصد استانداردهای طراحی ساختمان کتابخانه رعایت شده است. حال، برای نیل به این هدف و فرضیه به سؤال زیر پاسخ داده می‌شود.

بر اساس الگوی انجمن کتابداران آمریکا، تا چه میزان استانداردهای طراحی ساختمان کتابخانه در طراحی ساختمان کتابخانه‌های مرکزی دانشگاهی شهر اصفهان رعایت شده است؟

پژوهش حاضر با محدودیت‌هایی نیز روبه‌رو می‌باشد، از جمله عدم همخوانی کامل استانداردهای طراحی ساختمان کتابخانه با شرایط فرهنگی و اجتماعی جامعه ایرانی که پس از مطالعه متن کامل سیاهه و ارسی، ملاحظات طراحی ساختمان کتابخانه انجمن کتابداران آمریکا، سعی شد معیارهایی از سیاهه و ارسی انتخاب شود که با شرایط فرهنگی و اجتماعی ایران مغایرت نداشته باشد.

روش‌شناسی تحقیق

روش پژوهش پیمایشی - توصیفی است. داده‌های این پژوهش، از طریق ویرایش چهارم سیاهه واری، ملاحظات طراحی ساختمان کتابخانه انجمن کتابداران آمریکا (سنوآلد، ۲۰۰۱) و بر اساس مشاهده مستقیم گردآوری شده است. جامعه آماری این پژوهش، شامل شش کتابخانه مرکزی دانشگاهی اصفهان (کتابخانه‌های مرکزی دانشگاه‌های صنعتی اصفهان، اصفهان، آزاد اسلامی واحد خوراسگان، هنر، علوم پزشکی، و پیام نور مرکز اصفهان) است. با توجه به محدود بودن جامعه آماری، نمونه‌گیری انجام نشد و هر شش کتابخانه مورد بررسی قرار گرفت. تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از روش آمار توصیفی و با کمک نرم‌افزار اس.پی.اس.اس. انجام شده است.

یافته‌های پژوهش

یافته‌های پژوهش مطابق با سؤال پژوهش بیان خواهد شد.

شاخص‌ها	کتابخانه	صنعتی اصفهان	اصفهان	خوراسگان	هنر	علوم پزشکی	پیام نور	جمع کل
۱. انتخاب محل	۷۱/۴	۱۰۰	۲۸/۶	۲۸/۶	۲۸/۶	۵۷/۱	۱۴/۳	۵۰
۲. نمای بیرونی	۱۰۰	۱۰۰	۵۰	۵۰	۱۰۰	۱۰۰	۵۰	۸۳/۳۳
۳. پارکینگ	۸۰	۱۰۰	۸۰	۸۰	۸۰	۱۰۰	۲۰	۷۶/۶۶
۴. نمای ساختمان	۷۱/۴	۵۷/۱	۵۷/۱	۵۷/۱	۸۵/۷	۵۷/۱	۰	۵۴/۷۳
۵. تابلو بیرونی نما	۵۸/۳	۲۹/۲	۳۳/۳	۳۳/۳	۳۷/۵	۲۵	۱۲/۵	۳۲/۶۳
۶. ورودی	۹۰	۵۰	۲۰	۲۰	۵۰	۶۰	۳۰	۵۰
۷. میز پذیرش	۷۳/۳	۵۲/۳	۷۳/۳	۷۳/۳	۷۳/۳	۲۶/۷	۰	۴۹/۹۸
۸. مرجع	۷۷/۸	۳۲/۳	۳۲/۳	۳۲/۳	۶۶/۷	۰	۵۵/۶	۴۴/۴۵
۹. مجموعه ویژه	۱۳/۸	۲۷/۶	۰	۰	۲۴/۱	۲/۴	۱۰/۳	۱۳/۲
۱۰. تالار اجتماعات	۵۰	۴۵/۴	۲۲/۷	۲۲/۷	۲۷/۳	۵۰	۰	۳۲/۵۶
۱۱. امکانات رفاهی	۷۷/۸	۵۵/۶	۶۶/۷	۶۶/۷	۴۴/۴	۵۵/۶	۰	۵۰/۰۱
۱۲. مخزن کتابخانه	۸۷/۵	۱۲/۵	۷۵	۷۵	۳۷/۵	۰	۲۵	۳۹/۵۸
۱۳. ویتترین‌ها	۱۰۰	۱۰۰	۰	۰	۲۰	۰	۴۰	۴۲/۳۳
۱۴. علائم داخلی	۱۰۰	۱۰	۶۰	۶۰	۶۰	۰	۱۰	۴۰

جدول ۱

درصد میزان رعایت استانداردهای طراحی ساختمان کتابخانه در کتابخانه‌های مرکزی دانشگاهی اصفهان

4. Sannwald

شاخص‌ها	کتابخانه	اصفهان	خوراسگان	هنر	علوم پزشکی	پیام نور	جمع کل
۱۵. اتاق کار / دفاتر	۷۷/۶	۱۰۰	۴۰/۳	۶۶/۳	۷۸/۶	۰	۶۰/۳
۱۶. اتاق نشیمن کارکنان	۵۰	۳۳/۳	۴۰/۷	۰	۵۵/۷	۰	۲۹/۹۵
۱۷. انبار داخلی ساختمان	۴۰	۴۰	۰	۶۰	۸۰	۰	۳۶/۶۶
۱۸. انبار خارجی	۵۰	۲۵	۵۰	۲۵	۱۲/۵	۷۵	۳۹/۵۸
۱۹. تسهیلات ایمنی برای ساختمان	۵۰	۲۵	۶۲/۵	۲۵	۱۲/۵	۰	۲۹/۱۶
۲۰. مسیرهای رفت و آمد به ساختمان	۱۰۰	۱۰۰	۶۶/۷	۶۶/۷	۶۶/۷	۰	۶۶/۶۸
۲۱. درهای ورودی	۷۵	۷۵	۵۰	۵۰	۵۰	۰	۵۰
۲۲. سطح زمین (کف پوش‌ها)	۴۰	۲۰	۰	۶۰	۰	۰	۲۰
۲۳. آسانسورها	۸۰	۶۰	۷۰	۰	۰	۰	۳۵
۲۴. آبخوری‌ها	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۶۶/۷	۱۰۰	۰	۷۷/۷۸
۲۵. دستشویی‌های عمومی	۷۶/۹	۶۹/۲	۵۲/۸	۱۵/۴	۶۶/۲	۲۳/۱	۴۷/۴۳
۲۶. زنگ خطر	۱۰۰	۰	۵۰	۰	۵۰	۰	۳۳/۳۳
۲۷. علامتگذاری	۲۰	۰	۰	۰	۰	۰	۳/۳۳
۲۸. تلفن	۰	۰	۰	۵۰	۰	۰	۸/۳۳
۲۹. کاتالوگ و مجلات	۰	۰	۰	۱۰۰	۰	۰	۱۶/۶۶
۳۰. قفسه‌های کتاب	۰	۵۰	۵۰	۰	۰	۵۰	۲۵
۳۱. طراحی داخلی و رنگ‌ها	۸۰	۸۰	۵۰	۵۰	۳۰	۲۰	۵۱/۶۶
۳۲. محل نشستن	۱۰۰	۱۰۰	۵۰/۳	۳۳/۳	۲۵	۳۳/۳	۵۶/۹۸
۳۳. میزها	۱۰۰	۸۲/۳	۶۶/۷	۶۶/۷	۶۶/۷	۶۶	۷۴/۹
۳۴. نور و نور رسانی	۸۰	۶۰	۹۰	۶۰	۸۰	۹۰	۷۶/۶۶
۳۵. پنجره	۱۰۰	۱۰۰	۸۰	۲۰	۶۰	۶۰	۷۰
۳۶. دیوارها	۱۰۰	۵۰	۱۰۰	۲۵	۲۵	۰	۵۰
۳۷. رنگ (دیوار)	۸۰	۴۰	۶۰	۴۰	۶۰	۲۰	۵۰
۳۸. سیستم تهویه	۷۷/۶	۲۸/۶	۸۵/۷	۱۴/۳	۳۵/۷	۷/۱	۴۱/۶۶
۳۹. سر و صدا	۳۷/۳	۷۲/۷	۱۸/۲	۹/۱	۹/۱	۹/۱	۲۴/۲۵
جمع کل امتیاز دانشگاه‌ها (درصد)	۶۷/۱۴	۵۳/۴۸	۴۷/۰۴	۴۲/۹۸	۳۳/۳۲	۱۷/۴۹	۴۴/۰۷۵

ادامه جدول ۱

درصد میزان رعایت استانداردهای طراحی ساختمان کتابخانه‌های مرکزی دانشگاهی اصفهان

برای پاسخ به این سؤال ۳۹ شاخص مورد بررسی قرار گرفت که عبارت اند از:

۱. انتخاب محل کتابخانه

برای بررسی میزان رعایت انتخاب محل کتابخانه در کتابخانه‌های مرکزی دانشگاهی اصفهان، معیارهای متعددی نظیر دسترس پذیر بودن محل، خدمت‌رسانی مناسب، فضای کافی برای ورود همه افراد، توسعه و بازسازی، فضای سبز، و پارکینگ مورد ارزیابی قرار گرفت. در بین کتابخانه‌ها، خوراسگان و پیام نور (۵۰ درصد) استاندارد را کاملاً رعایت کرده‌اند.

۲. نمای بیرونی

برای بررسی میزان رعایت نمای بیرونی در کتابخانه‌های مرکزی دانشگاهی اصفهان، معیارهای متعددی همچون رضایت بخش بودن و انتخاب گیاهان با توجه به تمامی فصول مورد ارزیابی قرار گرفت و ملاحظه شد که کتابخانه‌های دانشگاه اصفهان، هنر و پیام نور (۱۰۰ درصد) و علوم پزشکی (۲۰ درصد) کمترین میزان رعایت استاندارد را به خود اختصاص داده‌اند.

۳. پارکینگ

برای بررسی میزان رعایت پارکینگ، در کتابخانه‌های مرکزی دانشگاهی اصفهان، معیارهایی نظیر دسترس پذیر بودن، بزرگ بودن، نور کافی در شب، نزدیک بودن پارکینگ به ورودی کتابخانه، و پارکینگ عمومی مورد ارزیابی قرار گرفت. کتابخانه مرکزی اصفهان با (۱۰۰ درصد) بیشترین میزان و پیام نور با (۱۴/۳ درصد) کمترین میزان را در استاندارد طراحی پارکینگ رعایت کرده‌اند.

۴. نمای ساختمان

برای بررسی میزان رعایت استانداردهای طراحی در نمای ساختمان در کتابخانه‌های مرکزی دانشگاهی اصفهان، معیارهایی نظیر زیبایی، دیوارها، روکش دیوارها، مناسب بودن سطح پیاده‌روها در برابر لیز خوردگی، مقاوم بودن آنها، ارتفاع و پهنای پله‌ها، و تلفن عمومی مورد بررسی قرار گرفت. در کتابخانه پیام نور این استاندارد اصلاً رعایت نشده است.

۵. تابلوی بیرونی

برای سنجش میزان رعایت تابلوی بیرونی نما در کتابخانه‌های مرکزی دانشگاهی اصفهان، معیارهای نظیر واضح و روشن بودن تابلو، فضای کافی جهت ثبت وقایع، و جلای تابلو مورد بررسی قرار گرفت. کتابخانه صنعتی اصفهان با (۵۸/۳ درصد) بالاترین رتبه و پیام نور

با (۱۲/۵ درصد) کمترین رتبه را در رعایت استاندارد تابلوی بیرونی نما به خود اختصاص داده است.

۶. ورودی‌ها

برای میزان رعایت استانداردهای ورودی در کتابخانه‌های مرکزی دانشگاهی اصفهان، معیارهایی نظیر اهداف امنیتی برای ورودی و خروجی‌ها، پوشش کف ساختمان، محلی برای نشستن در بیرون ساختمان، آسان باز و بسته شدن درهای ورودی، دسترسی افراد معلول به تمام ورودی‌ها، درهای خودکار، علائم و نشانه‌های درهای ورودی، و سیستم امنیت کتاب مورد بررسی قرار گرفت. کتابخانه صنعتی اصفهان با (۹۰ درصد) بالاترین و خوراسگان با (۲۰ درصد) کمترین استانداردهای ورودی را در بین کتابخانه‌های مرکزی رعایت کرده‌اند.

۷. امکانات میز پذیرش

برای سنجش میزان رعایت امکانات میز پذیرش در کتابخانه‌های مرکزی دانشگاهی اصفهان، معیارهایی نظیر در دسترس بودن، قابل رؤیت بودن، پایانه‌های جست و جو، قفسه‌ها، چرخ‌دستی‌ها، ارتفاع میز، سطح میز، نظافت، سطح زمین، سیم‌کشی و کابل‌کشی، و قابل گسترش بودن مورد بررسی قرار گرفت. با توجه به جدول ۱، کتابخانه پیام نور استاندارد امکانات میز پذیرش را رعایت نکرده است.

۸. امکانات مرجع

برای بررسی درصد میزان رعایت امکانات مرجع در کتابخانه‌های مرکزی دانشگاهی اصفهان، معیارهایی نظیر محل مناسب، ارتفاع میز، مشاوره با مراجعان، کتابدار مرجع، دستگاه‌های زیراکس، خدمت‌رسانی، و فضا برای استفاده مورد بررسی قرار گرفت. طبق نتایج حاصل از جدول ۱، استاندارد امکانات مرجع در کتابخانه علوم پزشکی اصلاً رعایت نشده است.

۹. مجموعه‌های ویژه، کتاب‌های کمیاب، و بایگانی‌ها

برای بررسی درصد میزان رعایت مجموعه‌های ویژه، کتاب‌های کمیاب و بایگانی‌ها در کتابخانه‌های مرکزی دانشگاهی اصفهان، معیارهایی نظیر امنیت محیط، طراحی اتاق، میزهای مطالعه، قفسه‌های قفل دار، حفاظت، دستگاه‌های میکروفیلم خوان، فضا، دما، گرد و غبار، و زنگ خطر مورد بررسی قرار گرفت. کتابخانه مرکزی اصفهان، با (۲۷/۶ درصد) بیشترین میزان استاندارد را در مجموعه‌های ویژه رعایت کرده است.

۱۰. تالارهای اجتماعات

برای بررسی میزان رعایت تالارهای اجتماعات در کتابخانه‌های مرکزی دانشگاهی اصفهان، معیارهایی نظیر نزدیک بودن به ورودی اصلی، تجهیزات، مجزا بودن، کفپوش، تریبون، نور، پنجره، مسیر، فضا، تخته‌سیاه، و میز و صندلی مورد بررسی قرار گرفت. طبق نتایج حاصل از جدول ۱، کتابخانه‌های صنعتی اصفهان و علوم پزشکی با (۵۰ درصد) استاندارد تالارهای اجتماعات را رعایت کرده است.

۱۱. امکانات رفاهی

برای بررسی میزان رعایت امکانات رفاهی در کتابخانه‌های مرکزی دانشگاهی اصفهان، معیارهایی نظیر دستشویی، آبخوری، محل سیگار کشیدن، سطل زباله، عایق صوتی، ساعت، و فروشگاه مورد بررسی قرار گرفت. بیشترین میزان استاندارد امکانات رفاهی در کتابخانه صنعتی اصفهان با (۷۷/۸ درصد) رعایت شده است.

۱۲. مخزن کتابخانه

برای بررسی میزان رعایت استانداردهای طراحی در مخزن کتابخانه‌های مرکزی دانشگاهی اصفهان، معیارهایی نظیر قابل رؤیت بودن آن، نور، سیستم امنیتی، سیستم صوتی، مصالح، کفپوش، و سقف مورد بررسی قرار گرفت. تنها کتابخانه پیام نور استاندارد طراحی مخزن را رعایت نکرده است.

۱۳. ویتترین‌ها

برای سنجش میزان رعایت استانداردهای طراحی ویتترین‌های کتابخانه‌های مرکزی دانشگاهی اصفهان، معیارهایی نظیر تجهیزات و قفسه‌های نمایشی، نور، تهویه، قابلیت رؤیت، و جذاب بودن مورد بررسی قرار گرفت. کتابخانه مرکزی اصفهان و صنعتی اصفهان (۱۰۰ درصد) کاملاً استاندارد طراحی ویتترین‌ها را رعایت کرده‌اند.

۱۴. علائم داخلی

برای تعیین میزان رعایت علائم داخلی در کتابخانه‌های مرکزی دانشگاهی اصفهان، معیارهایی نظیر علائم مناسب، خوانا بودن، وضوح، علائم هشداردهنده، و علائم جهت‌دار مورد بررسی قرار گرفت. تنها کتابخانه صنعتی اصفهان با (۱۰۰ درصد) بیشترین میزان رعایت استاندارد علائم داخلی را به خود اختصاص داده است.

۱۵. اتاق کار/ دفاتر

برای بررسی درصد رعایت استانداردهای طراحی در اتاق کار/ دفاتر کتابخانه‌های مرکزی دانشگاهی اصفهان، معیارهایی نظیر مراکز کاری اختصاصی، کمد‌های شخصی، میز کار، تلفن، نور، تهویه، دفتر مدیر، کامپیوتر شخصی، دسترسی به اتاق مدیر و خدماتی مانند تحویل روزنامه هنگام بسته بودن کتابخانه لحاظ گردید. طبق جدول ۱، کتابخانه دانشگاه اصفهان با (۱۰۰ درصد) بیشترین و پیام نور کمترین میزان رعایت استاندارد طراحی اتاق را دارا می‌باشند.

۱۶. اتاق نشیمن کارکنان

میزان رعایت استانداردهای طراحی در اتاق نشیمن کارکنان کتابخانه‌های مرکزی دانشگاهی اصفهان با معیارهایی نظیر کمد‌های شخصی، آشپزخانه، تجهیزات آشپزخانه، سیستم تهویه، میز و صندلی، و استراحتگاه مورد بررسی قرار گرفت. طبق نتایج حاصل، در کتابخانه‌های هنر و پیام نور استاندارد طراحی در اتاق نشیمن کارکنان اصلاً رعایت نشده است.

۱۷. انبار داخلی ساختمان

میزان رعایت استانداردهای طراحی انبار در داخل ساختمان کتابخانه‌های مرکزی دانشگاهی اصفهان بر اساس معیارهایی نظیر طراحی، فضای کافی برای نگهداری، و انبار برای نگهداری وسایل اضافی مورد بررسی قرار گرفت. در بین کتابخانه‌ها، کتابخانه علوم پزشکی با (۸۰ درصد) استاندارد طراحی انبار داخلی ساختمان را رعایت کرده است.

۱۸. انبار خارجی (مخزن اقلام و جینی)

برای بررسی درصد میزان رعایت استانداردهای انبار خارجی در کتابخانه‌های مرکزی دانشگاهی اصفهان، معیارهایی نظیر محل، سقف بلند، فضا برای مطالعه، امنیت، دما، و نور در نظر گرفته شد. استانداردهای طراحی در انبار خارجی، در کتابخانه‌های خوراسگان و صنعتی اصفهان بیشتر رعایت شده است.

۱۹. تسهیلات ایمنی

برای سنجش میزان رعایت تسهیلات ایمنی ساختمان در کتابخانه‌های مرکزی دانشگاهی اصفهان استانداردهایی نظیر راه‌های اضطراری، علائم راهنمایی برای کاربران، و درهای ضدآتش مورد بررسی قرار گرفت. طبق جدول ۱، در کتابخانه خوراسگان بیشترین (۶۲/۵)

درصد) و در کتابخانه پیام نور کمترین میزان استاندارد رعایت شده است.

۲۰. مسیرهای رفت و آمد به ساختمان

برای سنجش استاندارد مسیرهای رفت و آمد به ساختمان در کتابخانه‌های مرکزی دانشگاهی اصفهان، معیارهایی نظیر مسیر قابل دسترس، وسایل جانبی و فضای T شکل (سطح شیب‌دار برای عبور چرخ معلولان) مورد بررسی قرار گرفت. تنها در کتابخانه‌های اصفهان و صنعتی اصفهان استانداردهای طراحی در مسیرهای رفت و آمد به ساختمان کاملاً رعایت شده است.

۲۱. درهای ورودی

برای میزان رعایت استانداردهای طراحی درهای ورودی در کتابخانه‌های مرکزی دانشگاهی اصفهان، معیارهایی نظیر به آسانی باز و بسته شدن درها از هر دو طرف مورد بررسی قرار گرفت. در بین کتابخانه‌ها، کتابخانه پیام نور استاندارد طراحی درهای ورودی را رعایت نکرده است.

۲۲. سطح زمین (کفپوش‌ها)

در سنجش میزان رعایت استانداردهای سطح زمین (کفپوش‌ها) در کتابخانه‌های مرکزی دانشگاهی اصفهان، معیارهایی نظیر کفپوش‌های ضدلغزش، پوشیده شدن زمین با فرش، طراحی کف برای معلولان، و امکانات مناسب برای نابینایان مورد بررسی قرار گرفت. دانشگاه هنر با (۶۰ درصد) میزان رعایت استاندارد بالاترین رتبه را در بین کتابخانه‌های مرکزی اصفهان به خود اختصاص داده است.

۲۳. آسانسورها / بالابرها

برای بررسی میزان رعایت استانداردهای طراحی در آسانسورها/ بالابرها در کتابخانه‌های مرکزی دانشگاهی اصفهان، معیارهایی نظیر دسترس پذیر بودن، محل قرار گرفتن و آسانسور جداگانه برای حمل بار مورد بررسی قرار گرفت. طبق نتایج حاصل از جدول ۱، کتابخانه صنعتی اصفهان با (۸۰ درصد) بیشترین میزان رعایت استاندارد را به خود اختصاص داده است. و کتابخانه‌های هنر، علوم پزشکی و پیام نور فاقد آسانسور می‌باشند.

۲۴. آبخوری‌ها

برای میزان رعایت استانداردهای طراحی در آبخوری‌های کتابخانه‌های مرکزی دانشگاهی اصفهان، معیارهایی نظیر ارتفاع، دسترس پذیر بودن برای معلولان، فاصله دهانه تا قسمت

زیرین، و وجود آبخوری در هر طبقه مورد بررسی قرار گرفت. در اکثر کتابخانه‌ها استاندارد طراحی در آبخوری‌ها رعایت شده است.

۲۵. دستشویی‌های عمومی

بررسی درصد میزان رعایت استانداردها در دستشویی‌های عمومی کتابخانه‌های مرکزی دانشگاهی اصفهان، معیارهایی نظیر قابل دسترس بودن، شیرهای کم فشار، توالت فرنگی (مخصوص معلولان)، علائم نشان‌دهنده دستشویی مردانه و زنانه، و وسایل مخصوص دستشویی مورد بررسی قرار گرفت. طبق جدول ۱، کتابخانه صنعتی اصفهان بیشترین (۷۷/۹ درصد) و کتابخانه هنر کمترین (۱۵/۴ درصد) میزان استاندارد را رعایت کرده است.

۲۶. زنگ خطر (علائم هشداردهنده)

در سنجش میزان رعایت استانداردهای زنگ خطر (در مواقع آتش‌سوزی یا حوادث غیرمترقبه) در کتابخانه‌های مرکزی دانشگاهی اصفهان، معیارهایی نظیر سیستم هشداردهنده سمعی و بصری و وضوح و روشنی هشداردهنده‌ها مورد بررسی قرار گرفت. طبق نتایج حاصل از جدول ۱، در کتابخانه صنعتی اصفهان میزان استانداردهای زنگ خطر کاملاً رعایت شده است.

۲۷. علامت‌گذاری در کتابخانه‌ها (علائم و راهنماها در کتابخانه)

در سنجش میزان رعایت استانداردهای طراحی علامت‌گذاری کتابخانه‌های مرکزی دانشگاهی اصفهان، معیارهایی نظیر علامت‌های نشان‌دهنده فضاهای کتابخانه، نمادهای بین‌المللی و علائم برجسته برای نابینایان و صفحه علائم مورد بررسی قرار گرفت. تنها در کتابخانه صنعتی اصفهان استاندارد طراحی علامت‌گذاری در کتابخانه‌ها (۲۰ درصد) رعایت شده است.

۲۸. تلفن‌ها

میزان رعایت استانداردهای طراحی در تلفن کتابخانه‌های مرکزی دانشگاهی اصفهان، پارامترهایی نظیر تلفن‌های عمومی، علائم بین‌المللی و ارتفاع آن مورد بررسی قرار گرفت. استانداردهای طراحی در تلفن تنها در کتابخانه مرکزی هنر (۵۰ درصد) رعایت شده است.

۲۹. کاتالوگ‌ها و مجلات

برای بررسی درصد رعایت استاندارد کاتالوگ‌ها و مجلات در کتابخانه‌های مرکزی دانشگاهی

اصفهان، معیارهایی نظیر حداقل فاصله برای دسترسی معلولان به قفسه‌ها، ارتفاع قفسه‌ها از سطح زمین مورد بررسی قرار گرفت. و طبق نتایج حاصل از جدول ۱، کتابخانه دانشگاه هنر، استاندارد کاتالوگ و مجلات را (۱۰۰ درصد) رعایت کرده است.

۳۰. قفسه‌های کتاب

میزان رعایت استانداردهای طراحی در قفسه‌های کتاب کتابخانه‌های مرکزی دانشگاهی اصفهان، معیارهایی نظیر فضای بین قفسه‌ها، فضای مناسب برای معلولان مورد بررسی قرار گرفت. در کتابخانه‌های خوراسگان، اصفهان و پیام نور هر کدام به میزان (۵۰ درصد) استاندارد طراحی در قفسه‌های کتاب رعایت شده است.

۳۱. طراحی داخلی و رنگ‌ها

در سنجش میزان رعایت استانداردهای طراحی داخلی و رنگ‌ها در کتابخانه‌های مرکزی دانشگاهی اصفهان، معیارهایی نظیر نوع میزهای خدمت‌رسانی، علائم برای نشان دادن نوع میز، طراحی میز، رنگ میزها و نظافت آنها مورد بررسی قرار گرفت. طبق جدول ۱، کتابخانه دانشگاه صنعتی اصفهان و اصفهان با (۸۰ درصد) بالاترین و پیام نور با (۲۰ درصد) کمترین میزان رعایت استاندارد را در طراحی داخلی و رنگ‌ها به خود اختصاص داده است.

۳۲. محل نشستن

برای بررسی درصد رعایت استانداردهای محل نشستن در کتابخانه‌های مرکزی دانشگاهی اصفهان، معیارهایی نظیر صندلی‌ها برای محیط‌ها و کارهای مختلف، اتاق جلسه و استراحت لحاظ گردید. کتابخانه صنعتی اصفهان و اصفهان (۱۰۰ درصد) استانداردها را در طراحی محل نشستن رعایت کرده‌اند.

۳۳. میزها

در میزان رعایت استانداردهای طراحی میزها در کتابخانه‌های مرکزی دانشگاهی اصفهان، معیارهایی نظیر مناسب بودن، استحکام، نظافت، رنگ و میزهای تک‌نفره مورد بررسی قرار گرفت. بر طبق جدول ۱، کتابخانه صنعتی اصفهان با (۱۰۰ درصد) بالاترین رتبه و دانشگاه پیام نور با (۶۰ درصد) پایین‌ترین رتبه در میزان رعایت استاندارد طراحی میزها را دارا می‌باشد.

۳۴. نور و نوررسانی

با بررسی میزان رعایت استانداردهای نور و نوررسانی در کتابخانه‌های مرکزی دانشگاهی

اصفهان، معیارهایی نظیر نور کافی برای مطالعه، قفسه‌ها، سیستم کنترل مرکزی، روشنایی روز به‌عنوان منبع نور، حفاظت و تعویض لامپ‌ها لحاظ گردید. کتابخانه خوراسگان و پیام نور (۹۰ درصد) بیشترین و کتابخانه اصفهان و هنر با (۶۰ درصد) کمترین میزان رعایت استاندارد را به خود اختصاص داده‌اند.

۳۵. پنجره‌ها

در میزان رعایت استانداردهای طراحی در پنجره‌های کتابخانه‌های مرکزی دانشگاهی اصفهان، معیارهایی نظیر تعداد پنجره‌ها، امکان باز و بسته شدن پنجره‌ها و حفاظت کتاب در برابر نور مستقیم آفتاب مورد بررسی قرار گرفت. در طراحی پنجره‌ها تنها کتابخانه‌های صنعتی اصفهان و اصفهان (۱۰۰ درصد) استانداردها را رعایت کرده‌اند.

۳۶. دیوارها

در میزان رعایت استانداردهای طراحی دیوارها در کتابخانه‌های مرکزی دانشگاهی اصفهان، معیارهایی نظیر رنگ دیوارها، مصالح به‌کار برده شده در دیوار دستشویی‌ها و سطح دیوارها مورد بررسی قرار گرفت. تنها در کتابخانه پیام نور از استانداردهای طراحی دیوارها استفاده نشده است.

۳۷. رنگ (دیوار)

برای بررسی درصد رعایت استاندارد رنگ (دیوار) در کتابخانه‌های مرکزی دانشگاهی اصفهان، معیارهایی نظیر رنگ از لحاظ روحی و روانی، برحسب عملکرد محیط و فضا، و ارتباط رنگ دیوار با مبلمان و کف زمین مورد بررسی قرار گرفت. کتابخانه صنعتی اصفهان با (۸۰ درصد) بیشترین و کتابخانه پیام نور کمترین میزان رعایت استاندارد طراحی رنگ (دیوار) را به خود اختصاص داده است.

۳۸. سیستم تهویه مطبوع، گرمایش، و سرمایش

برای سنجش میزان رعایت استاندارد در سیستم تهویه مطبوع، گرمایش، و سرمایش کتابخانه‌های مرکزی دانشگاهی اصفهان، معیارهایی نظیر کنترل دما و حرارت، نگهداری دما از طریق پوشش و لعاب شیشه‌ای و درجه دما و رطوبت در بخش‌های مختلف کتابخانه مورد بررسی قرار گرفت. طبق جدول ۱، کتابخانه خوراسگان با (۸۵/۷ درصد) بیشترین و پیام نور با (۷/۱ درصد) کمترین میزان رعایت استاندارد در سیستم تهویه را به خود اختصاص داده است.

۳۹. سروصدا

میزان رعایت استانداردهای نکات ایمنی جهت کنترل سروصدا در کتابخانه‌های مرکزی دانشگاهی اصفهان، معیارهایی نظیر اختلال در سایر بخش‌ها، دور بودن سالن مطالعه، و کاهش سروصدا مورد بررسی قرار گرفت. کتابخانه اصفهان دارای بیشترین (۷۲/۷ درصد) و به ترتیب کتابخانه‌های خوراسگان، هنر، علوم پزشکی، و پیام نور دارای کمترین میزان رعایت استاندارد نکات ایمنی جهت سروصدا را به خود اختصاص داده‌اند.

در مجموع، داده‌های جدول ۱ حاکی از آن است که دانشگاه صنعتی با ۶۷/۱۴ درصد، اصفهان ۵۳/۴۸، خوراسگان ۴۷/۰۴، هنر ۴۲/۹۸، علوم پزشکی ۳۴/۳۲، و پیام نور ۱۷/۴۹ درصد با استانداردهای طراحی ساختمان کتابخانه مطابقت دارند. در نتیجه، دانشگاه صنعتی اصفهان بیشترین و دانشگاه پیام نور کمترین درصد استانداردهای طراحی ساختمان کتابخانه را رعایت نموده‌اند.

بحث و نتیجه‌گیری

با توجه به یافته‌های پژوهش مبنی بر رعایت استانداردهای طراحی ساختمان کتابخانه در طراحی ساختمان کتابخانه‌های مرکزی دانشگاهی شهر اصفهان نتایج تحقیق به شرح زیر است:

جدول ۱، میزان رعایت و مطابقت هر معیار در کتابخانه‌های مرکزی دانشگاهی شهر اصفهان با استانداردهای طراحی ساختمان کتابخانه را مشخص می‌کند. نتایج نشان می‌دهد که از مجموع شش کتابخانه مرکزی دانشگاهی تنها در دو کتابخانه (صنعتی اصفهان و اصفهان) بیش از ۵۰ درصد استانداردهای طراحی ساختمان کتابخانه رعایت شده است. همچنین، با وجود آنکه بنای ساختمان هر دو کتابخانه از آغاز به همین منظور طراحی شده، متأسفانه در این دو مورد هم درصد رعایت استانداردها چندان قابل توجه نیست. این امر ممکن است دلایل مختلفی داشته باشد که برخی از آنها عبارت‌اند از: انتخاب محل نامناسب برای کتابخانه، ادغام واحدهای اداری دانشگاه با کتابخانه مرکزی (نظیر کتابخانه مرکزی دانشگاه اصفهان که دارای ساختمان عظیمی است و با واحدهای اداری ادغام شده است)؛ اختصاص سالنی بزرگ یا اتاق‌های متعدد برای کتابخانه مرکزی (نظیر کتابخانه مرکزی دانشگاه خوراسگان که در طبقه دوم مسجد قرار دارد و شامل یک سالن بزرگ است که تمام خدمات و فعالیت‌ها در همان محل انجام می‌شود، یا کتابخانه دانشگاه هنر که مجموعه‌ای از اتاق‌هاست و فاقد سالن مطالعه، و یا کتابخانه دانشگاه پیام نور که دارای سالن کوچکی است و تمام خدمات در یک محل انجام می‌شود)؛ انجام امور صرفاً ستادی در کتابخانه مرکزی و پرهیز از انجام خدمات

عمومی کتابداری (نظیر کتابخانه مرکزی دانشگاه علوم پزشکی)؛ و وجود سروصدای بیش از حد در محیط کتابخانه.

با توجه به نتایج جدول ۱، نقاط قوت و ضعف ساختمان هر یک از کتابخانه‌های مرکزی دانشگاهی اصفهان به شرح زیر است:

در کتابخانه مرکزی دانشگاه صنعتی اصفهان، برای معیارهای انتخاب محل، نمای بیرونی، پارکینگ، نمای ساختمان، ورودی، میز پذیرش، میز مرجع، امکانات رفاهی، مخزن کتابخانه، ویتترین‌ها، علائم داخلی، اتاق کار، مسیرهای آمدو شد به ساختمان، درهای ورودی، آسانسورها، آبخوری‌ها، دستشویی‌های عمومی، زنگ خطر، طراحی داخلی و رنگ‌ها، محل نشستن، میزها، نور و نوررسانی، پنجره، دیوارها، رنگ، و سیستم تهویه استانداردها بیشتر رعایت شده و برای معیارهای مجموعه ویژه، انبار داخل، سطح زمین، علامت‌گذاری، تلفن، کاتالوگ و مجلات، قفسه‌های کتاب، و سروصدا استانداردها کمتر رعایت شده است. همچنین، در ساختمان این کتابخانه در ۱۰ معیار استانداردها کاملاً رعایت شده و در سه مورد اصلاً رعایت نشده است.

در کتابخانه مرکزی دانشگاه اصفهان، برای معیارهای انتخاب محل، نمای بیرونی، پارکینگ، نمای ساختمان، ویتترین‌ها، اتاق کار، مسیرهای آمدو شد ساختمان، درهای ورودی، آبخوری‌ها، دستشویی‌های عمومی، طراحی داخلی و رنگ‌ها، محل نشستن، میزها، نور و نوررسانی، پنجره، و سروصدا استانداردها بیشتر رعایت شده و برای معیارهای تابلو بیرونی، نما، میز مرجع، مجموعه ویژه، مخزن کتابخانه، علائم داخلی، اتاق نشیمن کارکنان، انبار خارجی، تسهیلات ایمنی برای ساختمان، سطح زمین، زنگ خطر، علامت‌گذاری، تلفن، کاتالوگ‌ها و مجلات، و سیستم تهویه استانداردها کمتر رعایت شده است. افزون بر این، در این کتابخانه ۹ معیار استانداردها به طور کامل رعایت شده و چهار مورد اصلاً رعایت نشده است.

در کتابخانه مرکزی دانشگاه آزاد اسلامی دانشگاه خوراسگان، برای معیارهای پارکینگ، میز پذیرش، مخزن کتابخانه، مسیرهای آمد و شد به ساختمان، آسانسورها، آبخوری‌ها، نور و نوررسانی، پنجره‌ها، دیوارها، و سیستم تهویه استانداردها بیشتر رعایت شده و برای معیارهای تابلوی بیرونی، نما، ورودی، میز مرجع، مجموعه ویژه، تالار اجتماعات، ویتترین‌ها، اتاق کار، اتاق نشیمن کارکنان، انبار داخلی ساختمان، سطح زمین، علامت‌گذاری، تلفن، کاتالوگ و مجلات، و سروصدا استانداردها کمتر رعایت شده است. همچنین، در ساختمان این کتابخانه دو معیار استاندارد کاملاً رعایت شده و در هفت مورد اصلاً رعایت نشده است.

در کتابخانه مرکزی دانشگاه هنر، برای معیارهای نمای بیرونی، پارکینگ، نمای ساختمان، میز پذیرش، میز مرجع، مسیرهای آمد و شد به ساختمان، آبخوری‌ها، کاتالوگ و مجلات،

و میزها استانداردها بیشتر رعایت شده و در معیارهای انتخاب محل، مجموعه ویژه، تالار اجتماعات، ویتترین‌ها، اتاق نشیمن کارکنان، تسهیلات ایمنی برای ساختمان، آسانسورها، انبار خارجی، دستشویی‌های عمومی، زنگ خطر، علامت‌گذاری، قفسه‌های کتاب، دیوارها، سیستم تهویه، و سروصدا استانداردها کمتر رعایت شده است. همچنین، در این کتابخانه دو معیار استاندارد به‌طور کامل رعایت شده و در ۵ مورد نیز اصلاً رعایت نشده است.

در کتابخانه مرکزی دانشگاه علوم پزشکی، برای معیارهای نمای بیرونی، ورودی، پارکینگ، اتاق کار، انبار داخلی ساختمان، مسیرهای آمد و شد به ساختمان، آبخوری‌ها، نور و نوررسانی استانداردها بیشتر رعایت شده و در معیارهای تابلوی بیرونی نما، میز مرجع، مجموعه ویژه، مخزن کتابخانه، ویتترین‌ها، علائم داخلی، انبار خارجی، تسهیلات ایمنی برای ساختمان، سطح کف زمین، آسانسورها، دستشویی‌های عمومی، علامت‌گذاری، تلفن، کاتالوگ‌ها و مجلات، قفسه‌های کتاب، طراحی داخلی و رنگ‌ها، محل نشستن، پنجره، دیوارها، و سروصدا استانداردها کمتر رعایت شده است. همچنین، در ساختمان این کتابخانه در سه معیار، استانداردها کاملاً رعایت شده و در ۱۰ مورد اصلاً رعایت نشده است.

در کتابخانه مرکزی دانشگاه پیام‌نور، برای معیارهای انبار خارجی، میزها، نور و نوررسانی استانداردها بسیار بیشتر رعایت شده و در معیارهای انتخاب محل، پارکینگ، تابلوی بیرونی نما، ورودی، مجموعه ویژه، مخزن کتابخانه، علائم داخلی، دستشویی‌های عمومی، طراحی داخلی و رنگ‌ها، محل نشستن، رنگ، سیستم تهویه، و سروصدا استانداردها کمتر رعایت شده است. در این دانشگاه، استانداردهای مربوط به معیارهای نمای ساختمان، میز پذیرش، تالار اجتماعات، امکانات رفاهی، اتاق کار، اتاق نشیمن کارکنان، انبار داخلی، تسهیلات ایمنی برای ساختمان، مسیرهای آمد و شد به ساختمان، درهای ورودی، سطح زمین، آسانسورها، آبخوری، زنگ خطر، علامت‌گذاری، تلفن، کاتالوگ‌ها و مجلات، و دیوارها اصلاً رعایت نشده است. در این کتابخانه، در هیچ کدام از معیارها، استانداردها به‌طور کامل رعایت نشده و در ۱۸ مورد نیز اصلاً رعایت نشده است.

در مجموع، برای معیارهای نمای بیرونی، پارکینگ، آبخوری، نور و نوررسانی در کتابخانه‌های مرکزی دانشگاهی شهر اصفهان استانداردها بیشتر رعایت شده و معیارهای مجموعه ویژه، سطح زمین، علامت‌گذاری، تلفن، کاتالوگ و مجلات، و کنترل سروصدا کمتر رعایت شده است.

با توجه به نتایج جدول ۱، که بیانگر میزان رعایت تقریباً ۴۴ درصدی استانداردهای ساختمان کتابخانه در کتابخانه‌های مرکزی دانشگاهی شهر اصفهان است، فرضیه تحقیق رد می‌شود. به عبارت دیگر، ساختمان کتابخانه‌های مرکزی دانشگاهی شهر اصفهان کمتر از ۵۰

درصد با استانداردهای طراحی ساختمان کتابخانه انجمن کتابداران آمریکا مطابقت دارد.

منابع

- بنی‌اقبال، ناهید (۱۳۸۱). «کتابخانه‌های دانشگاهی». *دایرةالمعارف کتابداری و اطلاع‌رسانی*، ج ۱، ص ۱۴۶۲.
- تعاونی، شیرین (۱۳۸۱). *استانداردهای کتابخانه‌های دانشگاهی ایران*. تهران: کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران.
- حکیمی، رضا؛ طبسی، علی (۱۳۸۲). «مقایسه وضعیت موجود کتابخانه‌های دانشگاهی زاهدان با استاندارد کتابخانه‌های دانشگاهی ایران». *فصلنامه کتاب*، ۱۴ (۲): ۵۲-۵۸.
- شریف‌مقدم، هادی (۱۳۸۶). «بررسی شرایط فیزیکی در ساختمان کتابخانه‌های دانشگاهی ایران». *کتابداری و اطلاع‌رسانی*، ۱۰ (۳): ۲۰۵-۲۱۵.
- صمیعی، میترا (۱۳۸۱). «استانداردها». *دایرةالمعارف کتابداری و اطلاع‌رسانی*، ج ۱، ص ۱۶۷.

Sannwald, W. W. *Checklist of library building design considerations*. Chicago: London: American Library Association, 2001.

